

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Факультет урбаністики та просторового планування

Кафедра політичних наук і права

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

до

**АТЕСТАЦІЙНОЇ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

на тему

**НЕФОРМАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО
РЕЖИМУ**

Виконала: Остапенко Дар'я Сергіївна

КИЇВ 2024

Метою кваліфікаційної роботи є визначення особливостей функціонування неформальних політичних інститутів в умовах демократичного режиму та напрямів протидії їх негативному впливу.

Об'єкт дослідження – неформальні політичні інститути

Предмет дослідження – трансформація неформальних політичних інститутів в умовах демократичного режиму.

Економіка вбудована в соціальні інститути

- згідно зі старим інституціоналізмом, економічна діяльність не існує у вакуумі. Вона завжди вбудована в ширший соціальний контекст, який включає неформальні інститути, такі як звичаї, традиції та культурні норми. Наприклад, взаємодії між покупцями та продавцями можуть бути формалізовані контрактами, але вони також підпорядковуються неформальним правилам довіри та етики, які впливають на поведінку сторін.

Інститути не є нейтральними, а слугують інтересам певних груп

- Веблен та Коммонс наголошували, що інститути, як формальні, так і неформальні, часто відображають інтереси домінуючих груп у суспільстві. Наприклад, закони можуть бути сформульовані таким чином, щоб приносити вигоду певним економічним елітам, а не суспільству в цілому. Це підкреслює важливість вивчення не лише формальних правил, а й неформальних практик, які можуть сприяти нерівності та зловживанням.

Необхідно досліджувати неформальні правила та норми, щоб зрозуміти економічні процеси

- Старий інституціоналізм акцентував увагу на необхідності вивчення неформальних правил та норм для повного розуміння економічних процесів. Наприклад, щоб зрозуміти, як функціонує ринок праці, потрібно досліджувати не лише офіційні закони про працю, а й неформальні практики, такі як культурні очікування щодо робочого часу, гендерні ролі та соціальні мережі впливу.

Ключові ідеї, сформовані в Старому інституціоналізмі (кінець 19 - початок 20 століття)

Інститути - це правила гри, які визначають поведінку людей

- інститути встановлюють рамки, в межах яких люди приймають рішення і взаємодіють один з одним. Вони включають як формальні правила, такі як закони та регуляції, так і неформальні норми та звичаї.

Трансакційні витрати - це витрати, пов'язані з укладанням та виконанням контрактів

- трансакційні витрати включають в себе витрати на пошук інформації, ведення переговорів та забезпечення виконання угод. Вони є важливим фактором, що впливає на економічну ефективність та розвиток

Інститути, які знижують трансакційні витрати, сприяють економічному зростанню

- ефективні інститути знижують трансакційні витрати, що сприяє більшій економічній активності та зростанню. Наприклад, добре функціонуюча правова система забезпечує дотримання контрактів і тим самим знижує ризики для підприємців.

Необхідно чітко визначати та вимірювати інститути, щоб дослідити їх вплив

- для аналізу впливу інститутів на економічні та політичні результати необхідно розробити чіткі методики для їх вимірювання. Це дозволяє науковцям порівнювати ефективність різних інституційних структур та розробляти рекомендації для політики.

Ключові ідеї неоінституціоналізму

Ключові ідеї біхевіоралізму

№	Ключова ідея	Характеристика
1.	Люди не завжди раціональні у своїх діях	Політична поведінка часто обумовлена психологічними факторами, такими як емоції, когнітивні упередження та обмежена раціональність. Це означає, що люди можуть приймати рішення, які не відповідають ідеальним економічним чи політичним моделям раціональної поведінки.
2.	Політичні інститути слід вивчати з точки зору того, як вони впливають на поведінку людей	Інститути формують і обмежують поведінку індивідів через встановлення правил та норм, які впливають на їхні дії. Дослідження повинні фокусуватися на тому, як ці інститути мотивують або обмежують певні форми поведінки.
3.	Необхідно використовувати емпіричні методи для дослідження політичних явищ	Біхевіоралізм наголошує на важливості використання емпіричних методів, таких як опитування, експерименти та статистичний аналіз, для дослідження політичної поведінки та ефективності політичних інститутів.

Доповнення формальних інституцій

- неформальні інститути можуть заповнювати прогалини у формальних правилах, а також забезпечувати їх виконання.

Сприяння довірі та співпраці

- неформальні інститути, такі як норми взаємності та репутації, можуть допомогти подолати проблеми колективних дій та сприяти співпраці між акторами.

Забезпечення гнучкості та адаптивності

- неформальні інститути можуть бути більш гнучкими, ніж формальні правила, і тому вони можуть адаптуватися до нових обставин та викликів.

Ключові функції неформальних інститутів у сталих демократіях за Меркеля-Круасана

Сутність неформальних політичних інститутів

Неофіційний характер

Не фіксуються в законах, не проголошуються офіційно владою.

Вплив на політику

Мають суттєвий вплив на розподіл влади, прийняття рішень, поведінку акторів та політичні результати.

Стійкість

Зберігаються протягом певного часу, ґрунтуючись на спільних знаннях, очікуваннях та нормах

Різноманіття форм

Проявляються у вигляді норм, цінностей, мереж, практик, традицій, етикету тощо.

Типи неформальних політичних інститутів за сферою виникнення і впливу

	Типологія	Назва	Характеристика
1.	За сферою впливу	Універсальна	Діють в усьому суспільстві, впливаючи на політику в цілому (наприклад, норми чесності, справедливості).
2.		Галузева	Стосуються певної сфери політики (наприклад, правила лобіювання в законодавчій сфері).
3.		Локальна	Існують в рамках певної території або соціальної групи (наприклад, патронажні мережі в регіоні).
4.	За формою	Норми	Неписані правила поведінки, які вважаються очікуваними та схвалюваними (наприклад, норма взаємності в політичних відносинах).
5.		Цінності	Уявлення про те, що є важливим, правильним, бажаним (наприклад, цінність рівності в демократії).
6.		Мережі	Неформальні зв'язки між акторами, які ґрунтуються на взаємній довірі, спільних інтересах або обміні ресурсами (наприклад, кланові мережі).
7.		Практики	Стійкі способи дій, які не мають офіційного регулювання, але є поширеними та очікуваними (наприклад, практика кулуарних домовленостей).
8.		Традиції	Звичаї, що передаються з покоління в покоління і мають політичне значення (наприклад, традиція публічних протестів).

Ключові характеристики політичних кланів

Взаємна підтримка

- члени клану підтримують один одного на виборах, у бізнесі та інших сферах впливу

Спільні інтереси

- клани об'єднуються навколо спільних інтересів, таких як доступ до ресурсів, збереження влади чи захист бізнесу

Закритість

- діяльність кланів часто приховується від громадськості, що може призводити до корупції та зловживання владою.

Вплив на формальні інституції

- клани можуть мати значний вплив на формальні політичні інституції, такі як парламент, уряд та суди

Вплив політичних кланів на суспільство

Вплив політичних кланів на суспільство

Позитивний

Клани можуть сприяти стабільності та розвитку, мобілізуючи ресурси та забезпечуючи координацію дій

негативний

Клани можуть сприяти корупції, кумівству та нерівномірному розподілу влади, що може перешкоджати демократичним процесам та економічному розвитку

Приклади політичних кланів: зарубіжний досвід

Країна	Клан	Характеристика
США	Кеннеді	Впливова політична династія, яка дала США двох президентів (Джона Ф. Кеннеді та Роберта Ф. Кеннеді). Клан має значні зв'язки у ЗМІ, політиці та бізнесі.
Японія	Фудзімакі	Політична династія, яка протягом багатьох років обіймала високі посади в японському уряді. Клан має тісні зв'язки з бюрократією та великими корпораціями.
Велика Британія	Сазерленд	Аристократична родина, яка володіє значними земельними володіннями та має значний вплив на політику Шотландії. Клан має тісні зв'язки з британською королівською сім'єю.
Франція	Ротшильди	Впливова банківська династія, яка протягом століть має значний вплив на європейську політику та економіку. Клан має тісні зв'язки з політичною та діловою елітою багатьох країн.

Зарубіжний досвід корупції та протидії їй

Фактори впливу утворення політичних кланів в Україні

Вакуум влади

•після розпаду Радянського Союзу в Україні не було чіткої політичної системи. Це дозволило бізнесменам та іншим впливовим особам заповнити вакуум влади та встановити контроль над ключовими ресурсами та інституціями.

Приватизація

•масова приватизація державних активів у 1990-х роках призвела до збагачення невеликої групи людей, які й стали основою політичних кланів.

Слабкість демократичних інституцій

•молоді демократичні інституції України були слабкими та не могли протистояти впливу політичних кланів.

Країна	Типові прояви корупції	Заходи протидії корупції	Результати
Сінгапур	Низький рівень бюрократичної корупції, але наявність корупції в приватному секторі.	Жорсткі покарання за корупцію, прозорість державних закупівель, сильна система «meritocracy».	Один з найнижчих рівнів корупції в світі, високий рівень довіри до уряду.
Гонконг	Високий рівень корупції в минулому, значне зниження за останні роки.	Незалежна антикорупційна комісія, жорсткі правила для лобіювання, прозорість бюджету.	Зниження рівня корупції, але все ще залишається проблемою.
Данія	Низький рівень корупції.	Високий рівень довіри до уряду та інституцій, сильна культура верховенства права, прозорість у публічних справах.	Один з найнижчих рівнів корупції в світі, високий рівень задоволеності громадян урядом.
Швеція	Низький рівень корупції.	Прозорість у публічних справах, жорсткі правила для лобіювання, сильна система «meritocracy».	Один з найнижчих рівнів корупції в світі, високий рівень довіри до уряду.
Італія	Високий рівень корупції, особливо в політиці та публічних закупівлях.	Незалежна антикорупційна прокуратура, жорсткі правила для фінансування політичних партій, прозорість у публічних справах.	Деяке зниження рівня корупції, але все ще залишається серйозною проблемою.
Мексика	Високий рівень корупції, особливо в поліції та судовій системі.	Незалежна антикорупційна комісія, реформа поліції та судової системи, прозорість у публічних справах.	Деяке зниження рівня корупції, але все ще залишається серйозною проблемою.
Бразилія	Високий рівень корупції, особливо в політиці та на державних підприємствах.	Незалежна антикорупційна прокуратура, операції «Чисті руки», прозорість у публічних справах.	Деяке зниження рівня корупції, але все ще залишається серйозною проблемою.

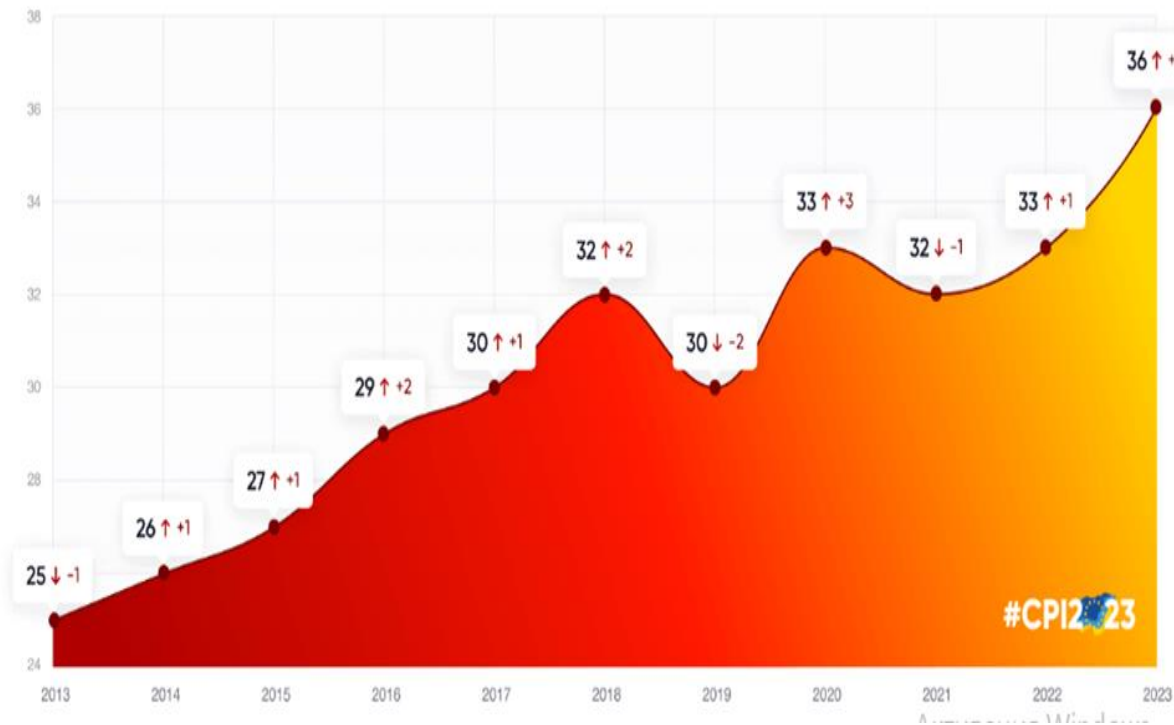
Україна

#CPI2023

Індекси сприйняття корупції

Антикорупційні результати України в цифрах

Підвищення прозорості

- зробити неформальні інститути більш прозорими, публікуючи інформацію про їх існування, структуру, правила та процеси прийняття рішень

Підзвітність

- створити механізми підзвітності для неформальних інститутів, щоб гарантувати, що вони діють у публічних інтересах.

Інклюзивність

- забезпечити, щоб неформальні інститути були інклюзивними та представницькими для всіх груп населення.

Підтримка позитивних норм

- сприяти розвитку та поширенню позитивних норм та цінностей в рамках неформальних інститутів, таких як співпраця, взаємна повага та верховенство права

Посилення позитивних наслідків неформальних політичних інститутів

Зменшення корупції

- виявити та усунути корупційні практики в неформальних інститутах.

Боротьба з дискримінацією

- заборонити дискримінацію в неформальних інститутах на основі таких факторів, як раса, стать, релігія, етнічна приналежність або інші характеристики

Обмеження зловживання владою

- обмежити можливості для зловживання владою з боку членів неформальних інститутів

Підтримка формальних інститутів

- зміцнювати формальні інститути, щоб вони могли ефективно виконувати свої функції та обмежувати вплив неформальних інститутів.

Подолання негативних наслідків неформальних політичних інститутів

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!